

Utdrag av Monjean-Decaudin, Sylvie (2014): "Théorie et pratique de la traduction juridique ou sur les lieux d'une rencontre". *Semiotica*. 81-101, oversatt av Jan Roald.

Juridisk oversettelse: Når teori og praksis møtes

Juridisk oversettelse dekker et spesifikt behov som springer ut av en normativ forpliktelse. En juridisk tekst oversettes for å imøtekomme bestemmelser fastsatt i en norm (internasjonal, nasjonal, regional).

Internasjonal privatrett er innrettet mot internasjonale relasjoner som inngås mellom privatrettslige personer. Oversettelse [...] innenfor dette rettsområdet stiller minst to staters rettssystemer opp mot hverandre.

Juridisk oversettelse kommer inn i et mangfold av ulike situasjoner og spiller derfor en fundamental rolle for fysiske og juridiske personer. Hva enten det gjelder kontrakter, administrative dokumenter, notarialbekreftede dokumenter (i Frankrike) osv., er oversettelsens funksjon og formål å gjøre den aktuelle tekstens innhold tilgjengelig for partene, gi dem det angår mulighet til å ivareta sine rettigheter eller få godkjent en personlig situasjon av en forvaltningsinstans i en annen stat (ekteskap, skilsmisse mellom to personer med ulikt statsborgerskap, arv av formuesgode som befinner seg i utlandet etc.). For at en person skal kunne vinne fram med slike saker er oversetterens kompetanse, språklig og juridisk, av avgjørende betydning for den språklig-juridiske overføringen av de aktuelle juridiske begrepene. [...]

Oversettelsen utføres under de betingelser som gjelder i hvert land, og i samsvar med disse.

Bestemmelsene angående bevilling som autorisert translatør varierer fra stat til stat. Det gjør at man ikke er garantert en enhetlig oversettelsespraksis i tilknytning til internasjonal privatrett, der utfordringer knyttet til saker av økonomisk, familær og sosial karakter er åpenbare.

Vitenskapelig kontekst

Vi lever i en oversatt verden, og vi studerer med god støtte fra oversatt vitenskap. Dette gjelder også rettsvitenskapen. Oversatte normative tekster er legio. De er aktuelle når jus importeres og eksporteres. Oversettelse av normative tekster (forfatning, lovbøker, lover etc.) og rettsvitenskapelig litteratur (lærebøker, artikler i tidsskrifter etc.) er inngangsporten til utenlandsk rett. Takket være den kan man erverve seg kunnskap om utenlandsk rett eller informere om sin egen rett.

Rettslig kontekst – avsender- og mottakerforhold

I rettslig sammenheng fyller oversettelse behov for rettsforvaltningen. Oversettelsene har to hovedadressater: en rettslig myndighet og den personen som er under rettslig behandling.

Når en rettslig myndighet er adressert for oversettelsen, tjener denne til egen informasjon eller til informasjon beregnet på en annen rettslig myndighet.

I det første tilfellet er dommere eller påtalemyndigheten så vel oppdragsgiver som adressert for oversettelsen. Her dreier det seg om å få oversatt et dokument forfattet i et fremmedspråk til rettsbehandlingsspråket slik at innholdet i dokumentet blir tilgjengelig. Den rettslige myndigheten som har rekvirert oversettelsen blir dermed informert. Det er vanligvis i forbindelse med de ulike fasene i en straffesak at myndigheten benytter seg av oversetter eller tolk, som under rettsforfølgelser, rettslige forundersøkelser, under rettsaker og rettsfullbyrding.

I det andre tilfellet er rettslig myndighet rekvirent av oversettelsen uten å være adressaten. Oversettelsen foretas til et annet språk enn rekvirentens. Det innebærer altså oversettelse til språket til den juridiske myndigheten som er adressat.

Oversetteren besørger kommunikasjon mellom to juridiske myndigheter som har ulikt rettsbehandlingsspråk.

Den andre hovedadressaten er den personen (fysisk, juridisk) som er under rettslig behandling. Tilgang til tolk i en straffesak er en av de grunnleggende rettigheter for en fremmedspråklig person som må svare for seg i retten.

Gjennom vedtak av Direktiv 2010/64/EU, som gjelder rett til tolke- og oversettelsestjenester i straffesaker, gir EU ekstra vern til en mistenkt eller tiltalt. En fremmedspråklig som er gjenstand for rettsforfølgelse/rettslig behandling/, gis en styrket rett til oversettelse. I tillegg til selve tiltalebeslutningen har vedkommende dermed rett til å få oversatt dokumenter vedrørende frihetsberøvelse, tiltalepunkter og dom til et språk han/hun forstår.

Ulike former for juridisk oversettelse

Dokumentarisk og instrumentell oversettelse

Forfattere som Christiane Nord (1997) og Katarina Reiss har foreslått en typologi for oversettelse som Valérie Dullion har anvendt på juridiske tekster. Basert på skillet mellom instrumentell og dokumentarisk oversettelse, foreslått av den tyske oversettelsesteoretikeren Christiane Nord innenfor rammen av skoposteorien, har Dullion konkretisert denne typologien ved å tillempe den til oversettelse av lovtekster. «Oversatte tekster som har en eller annen form for juridisk virkning, vil oppfylle to ulike typer funksjoner: (1) informere OM rettslige forhold i et annet land: Dokumentarisk oversettelse; (2) Ha en direkte juridisk verdi i det aktuelle landet: Instrumentell oversettelse» (Dullion 2000: 235).

[...]

Oversettelsesteori anvendt på jus: bidrag til praksis. Forarbeid til oversettelsen

For begreper det byr på problemer å oversette på grunn av ikke-ekvivalens mellom språkene er det grunn til å foreta en komparativ undersøkelse (jfr komparativ rett) i forkant av selve oversettelsen. For Isabelle de Lamberterie betyr dette forarbeidet å forholde seg til definisjonen av begrepene for så å sammenholde disse mot hverandre.

Poenget her er å synliggjøre hvordan translatologi og komparativ rett kan utfylle hverandre m.h.t. praktiske behov.

Forfattere det er referert til

Dullion, Valérie (2000): "Du document à l'instrument: les fonctions de la traduction des lois". La traduction juridique: histoire, théorie(s) et pratique. ASTTI/ETI. 233-253.

Lamberterie de, Isabelle (2011): "Des pratiques de la traduction". In: Cornu, Marie & Moreau, Michel (dirs.). *Traduction du droit et droit de la traduction*. Paris: Dalloz. 124-128.

Nord, Christiane (1997): "A functional typology of translations". Trosborg, Anna (dir.). *Text typology and translation*. Amsterdam / Philadelphia: J. Benjamins. 43-66.

Reiss, Katarina [ikke oppgitt i referanseliste, men diskutert bl.a. i Reiss, Katharina (1981):
"Textbestimmung und Übersetzungsmethode - Entwurf einer Texttypologie". Wilss, Wolfram (Hrsg.).
Übersetzungswissenschaft. Darmstadt: Wiss. Buchges. 76-91.